

KENNIS, KUNDE, KARAKTER

ONDERWIJSVISIE TILBURG UNIVERSITY

KNOWLEDGE, SKILLS, CHARACTER

EDUCATION VISION STATEMENT TILBURG UNIVERSITY

20 JANUARI 2017

Inhoud

1. Inleiding: betrokken bij de maatschappij
2. Onze waarden: waarheidsvinding, solidariteit, empathie en verantwoordelijkheid
3. Onze traditie: Martinus Cobbenhagen en de ontkokering van de wetenschap(per)
4. Onze doelen: denkers met karakter, internationaal perspectief en een toekomst
5. Onze manier: *slow thinking*, professionele docenten, verantwoordelijke studenten, behulpzame alumni, en altijd de menselijke maat
6. Onze keuze: *Kennis – Kunde – Karakter*

1. Inleiding: betrokken bij de maatschappij

Waarom leiden we onze studenten op? Hoewel het antwoord op deze vraag door de jaren heen verandert, staat het altijd in verband met de traditie van onze universiteit – een universiteit van mens- en maatschappijwetenschappen. Die traditie is er een van *betrokkenheid bij de maatschappij*. Wij leiden dan ook studenten op die zeer complexe sociale problemen kunnen analyseren en die als onafhankelijke denkers bijdragen aan oplossingen. Ze passen daarbij *slow thinking* toe; een op wetenschappelijk inzicht gebaseerde en gedisciplineerde denkwijze die overhaaste, bevooroordeelde en schade veroorzakende beslissingen voorkomt en die hun handelen juist in het licht plaatst van voor ons nastrevenswaardige waarden: solidariteit, empathie en verantwoordelijkheid. Onze alumni zijn experts binnen hun vakgebied, en beschikken daarnaast over communicatievaardigheden waardoor ze gemakkelijk interacteren met specialisten van diverse disciplineaire pluimage. Ze kunnen goed samenwerken, terwijl hun kritisch, onafhankelijk denkvermogen voorkomt dat zij zondermeer instemmen met ogenschijnlijk vanzelfsprekende conclusies en acties. Ze hebben oog voor het groter geheel en de ethische dimensie. Onze studenten worden immers, naast kennis en kunde, vertrouwd gemaakt met morele discussies en ethische visies. *Ze worden expliciet uitgenodigd hun moreel kompas te ontwikkelen; wij noemen dat karaktervorming*. Na hun studie zullen ze als *professionele denkers met karakter* een positief verschil maken in de samenleving.

2. Onze waarden: waarheidsvinding, solidariteit, empathie en verantwoordelijkheid

Academisch onderwijs wordt geschraagd door wetenschappelijke onderzoeksmethoden en -resultaten. Academics zijn getraind om te denken en te handelen in het licht van robuust en state-of-the-art wetenschappelijk onderzoek. Binnen onze universiteit worden studenten daarom allereerst intensief geconfronteerd met wetenschap, haar resultaten, technieken en methoden. Om deze reden zullen onze sociaal geëngageerde opleidingen altijd *science-driven* zijn en gericht op waarheidsvinding. Aan Tilburg University gaat dat samen met een sterk bewustzijn van aan de wetenschap externe waarden. Voor ons vloeien de waarden die wij nastrevenswaardig achten voort uit onze geschiedenis, traditie en urgente sociale vraagstukken: solidariteit met minderbedeelden, empathie met en een openheid voor andersdenkenden, en verantwoord beheer van een kwetsbare (sociale) wereld.

Solidariteit met minderbedeelden is niet alleen een intrinsiek humanitaire waarde, het streven ernaar draagt aantoonbaar bij aan een meer rechtvaardige en meer leefbare wereld. Globalisering, grootschalige migratie en sociale media zijn ontwikkelingen zonder precedent. Zij veroorzaken confrontaties van denkbeelden en dwingen tot nadenken over een variëteit aan standpunten en levensvisies. De roemruchte, aan onverschilligheid grenzende tolerantie schiet tekort en empathie met andersdenkenden blijkt een voorwaarde voor een open en constructief intermenselijk gesprek. Het zorgvuldig beheer van een kwetsbare wereld is een klemmend en actueel probleem. De vele vragen naar duurzaamheid op velerlei gebied worden tegenwoordig terecht bij elke ontwikkeling gesteld met in hun kielzog de sociale effecten en

het risico op ontwrichting van samenlevingen. Talloze urgente sociale bedreigingen en uitdagingen kunnen alleen met behulp van de adequate kennis, kunde én een duidelijk moreel kompas, beantwoord worden.

Ons streven om academisch sociaal kapitaal te genereren en bij te dragen aan een veerkrachtige en vitale maatschappij komt hopelijk binnen bereik zowel door het gebruik van krachtige instrumenten die de wetenschap biedt, als door ons voortdurend streven naar sociale innovatie. Alleen door de samenleving te begrijpen ('Understanding society'), kunnen we haar vooruithelpen in de richting van minder leed, eerlijker verdeling van welvaart, en duurzaam welzijn met ruimere ontplooiingsmogelijkheden voor het benodigd talent.

3. Onze traditie: Cobbenhagen en de ontkokering van de wetenschap(per)

Priester en econoom prof. dr. Martinus Cobbenhagen (1893-1954) drukte zijn stempel op wat later Tilburg University is geworden met zijn adagium 'Hoger dan hetgeen men weet, staat hetgeen men is'. De gerichtheid op de mens- en maatschappijwetenschappen die Tilburg University nog steeds kenmerkt, vloeide voor Cobbenhagen vanzelfsprekend voort uit het idee dat de expert-econoom 'over de heg van de buurman [wil] kijken om te zien hoe zijn eigen wetenschap "comes in in the general schemes of things"'. Een volledig mens-zijn, vergt een geestelijke levensrijkdom die de mens ten enen male mist als hij opgaat in zijn specialisatie, aldus Cobbenhagen.

De rijke inhoudelijke omgeving van mens- en maatschappijwetenschappen dient als tegengif voor het gevaar van eenzijdigheid en een verschrompelde kijk op de samenleving. Cobbenhagens denken was gestoeld op de opvatting dat de economische wetenschappen organisch verbonden zijn met sociologie, psychologie, recht, theologie en filosofie. Een geïsoleerde economische wetenschap was volgens hem gevaarlijk, omdat die bij zou dragen aan onwenselijk materialisme. Hij bepleitte solidariteit tegenover individueel kapitalisme, sociaal kapitaal tegenover eigenbelang.

Tilburg University zet deze traditie voort, ook in haar onderwijs: onze alumni dragen als initiatiefrijke, karaktervolle denkers bij aan sociale innovatie in een snel veranderende wereld. Zij zijn niet louter vakspecialisten ('wat men weet'), maar academisch gevormde mensen die de aard van die samenleving mee zullen bepalen ('wat men is'). Er kan daarom geen breuk bestaan tussen de wetenschapsbeoefenaar en de mens.

4. Onze doelen: denkers met karakter, een internationaal perspectief en een toekomst

De Tilburgse universiteit wil dat haar studenten denkers met karakter worden. Opleiden louter in de zin van vermeerdering van kennis is immers niet voldoende. In deze turbulente tijden biedt de Tilburgse universiteit haar studenten mogelijkheden om aan hun karakter te werken. Dit gebeurt via academische opleiding *en* academische vorming, om de 'grand societal challenges' en hedendaagse klemmende issues met creativiteit en dadendrang tegemoet te treden. Wij bieden naast kennis ook intellectuele ervaringen en het werken in sociale omgevingen aan. Daardoor worden studenten in staat gesteld om hun (zelf)kritisch

denkvermogen, hun intellectuele onafhankelijkheid en zelfstandig oordeelsvermogen op te bouwen, en uiteindelijk zo aan hun karakter te werken.

Studenten worden opgeleid tot kritische academici. Dat betekent in Tilburg ook, en op de eerste plaats, kritisch ten opzichte van hun eigen manier van redeneren. Men wordt van meet af aan geleerd om zich weerlegbaar op te stellen en te zwichten voor het krachtiger empirisch bewijs en het sterkere argument, waarbij dat argument ook moreel geladen is. Dit geldt natuurlijk ook voor docenten, aangezien hun zelfkritische en morele academische houding steeds als voorbeeld dient. Tilburgse studenten leren in het krachtenveld van wetenschap en de genoemde waarden geen genoegen te nemen met minder dan het beter maken van het leven van anderen – om daarmee dat van zichzelf van waarde te kunnen achten.

Denkers met karakter

Onze afgestudeerden zijn ten eerste wetenschappelijk onderlegd, analytisch, kritisch en gepassioneerd; ten tweede zijn zij nieuwsgierig naar en denken constructief over oplossingen voor urgente sociale problemen; ten derde zijn zij initiatiefrijke denkers, denkers die actie ondernemen, denkers die prudent praktisch gevolg geven aan hun verworven inzichten binnen de maatschappij – denkers die de samenleving niet alleen begrijpen, maar haar ook voortstuwten, gedreven door een sterk gevoel van solidariteit en een krachtig inlevingsvermogen, met oog voor de menselijke maat en een duurzame wereld. Ze zijn, kortom, denkers met karakter.

Student centricity

In dit opzicht is Tilburg University *student centric*: de opleiding staat volstrekt in dienst van de geëngageerde student die zich aangetrokken voelt tot onze morele opdracht en die (met ons) mee wil werken aan het op grond van wetenschappelijke inzichten verduurzamen en verbeteren van hedendaagse samenlevingen. Wij bereiden de student realistisch voor op een toekomst waar nieuwe problemen creativiteit en handeling vereisen, waar inspanning en beloning zich redelijk tot elkaar verhouden, en waar een levenlang leren een *habitus* is geworden.

Internationale oriëntatie: een *must*

De actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het vakgebied en beroepenveld worden gesteld zijn medebepalend voor de inrichting van de Tilburgse opleidingen en academische opvoeding. Studenten moeten in staat zijn om in internationaal samengestelde teams, waarin leden van diverse culturele achtergronden en uiteenlopende disciplines participeren, te werken aan mondiale en zeer complexe problemen. Daartoe krijgen studenten inzicht in zowel de 'klassiekers' als in de meest recente stand van zaken van het wetenschappelijk vakgebied. Dit is vanzelfsprekend internationale kennis – kennis vergaard door de internationale gemeenschap van wetenschappers. Daarom ontvangt Tilburg

University graag stafleden en studenten uit het buitenland en stelt zij haar studenten in de gelegenheid een periode tijdens de studie door te brengen in het buitenland.

Omgaan met een onzekere toekomst

De afgestudeerden van de universiteit van Tilburg leveren hun bijdrage aan een te verduurzamen sociale wereld. Zij hebben daartoe leren omgaan met onzekerheid: ze hebben geleerd in te schatten wanneer het tentatieve zo voorwaardelijk blijft dat handelen blind gokken zou zijn en wanneer het tentatieve omslaat in een voldoende wetenschappelijk onderbouwd inzicht waarop met vertrouwen gehandeld kan worden.

Ook de Tilburgse studenten zullen in situaties van onzekerheid meer en meer beoordeeld worden op de *combinatie* van kennis, kunde en karakter. Het hebben van wetenschappelijke kennis om complexe problemen te analyseren en op te lossen zal altijd zeer gewaardeerd blijven, maar steeds belangrijker worden eigenschappen als 'kritisch-reflectief denken', 'creativiteit', en 'emotionele intelligentie'. Welke precies de banen van de toekomst zijn, weten we niet. Maar ze betreffen ongetwijfeld samenwerking in interdisciplinaire kennisteam, met leden van diverse culturele achtergronden. De impact van radicale, technische en sociale ontwikkelingen op onze manier van samenleven, op ons zelfbeeld, en op wat wij belangrijk zouden moeten vinden, is geïncorporeerd in de opleidingen, in samenwerking met (internationale) bedrijven, organisaties, en instellingen waarvoor onze studenten geschoold worden.

Het belang van de oriëntatie op een toekomstig werkveld

De eisen vanuit het werkveld veranderen onder invloed van toenemende digitalisering en globalisering. Naast gedegen wetenschappelijke kennis vraagt dit van de toekomstige afgestudeerden dat zij beschikken over de juiste, 21^e eeuwse vaardigheden. Probleemoplossend vermogen, sociale en communicatieve vaardigheden, plannen en organiseren, teamvaardigheden, besluitvaardigheid, creatief en innovatief denken en digitale vaardigheden, vragen daarom steeds meer aandacht. De arbeidsmarktorientatie is mogelijk via de zelf ervaren praktijkcontacten in de opleidingen. Academische (onderzoek)stages zijn daarom belangrijk, net als het uitvoeren van 'real-life' opdrachten voor bedrijven of instellingen. Ook vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen waarin steeds meer flexibiliteit, zelfstandigheid en eigen initiatief van werknemers op academisch denk- en werkniveau wordt verwacht, met een groeiend aantal ZZP-ers, besteden onze opleidingen dus substantieel meer aandacht aan ondernemerschap – in meest brede zin.

5. Onze manier: *slow thinking*, professionele docenten, verantwoordelijke studenten, behulpzame alumni, en altijd de menselijke maat

Moderne wetenschappelijke inzichten beïnvloeden uiteraard de inrichting van het academisch onderwijs. Daniel Kahneman (*1934) integreerde psychologische inzichten in de economische wetenschap op het terrein van het menselijk oordeelsvermogen en de besluitvorming onder onzekere omstandigheden. Met Tversky (1937-1996) deed hij

onderzoek naar de manier waarop mensen beslissingen nemen onder condities van onzekerheid. Dit laat zien dat menselijke keuzes en handelingen niet alleen het resultaat zijn van rationeel denken, maar ook van instincten en allerlei vormen van (ogenschijnlijke) irrationaliteit. Ons snelle denken wordt gedomineerd door instincten, automatismen en gewoontes. Het idee is dat we, daar waar nodig, door scholing en training onszelf kunnen corrigeren door ons langzame denken, ons *slow thinking*, aan te spreken; we maken dan bewuste(re) afwegingen.

Slow thinking in universitair onderwijs

In het Tilburgse academische onderwijs worden studenten gestimuleerd om vaker “slow” te denken; zoals wetenschap in het algemeen tijd neemt omdat het tijd kost (*slow science*). Dit gebeurt in interactief en divers onderwijs. Er worden leersituaties gecreëerd waarin studenten worden geconfronteerd met hun *cognitieve biases*: de (ogenschijnlijke) irrationele, foutieve gedachtegangen. *Biases* komen het snelst aan het licht wanneer de student in een baaierd van pedagogisch-didactische omgevingen terecht komt. Dit betekent dat er geen keurslijf is waarbinnen het onderwijs plaatsvindt. Er wordt niet uitgegaan van een vast *format* maar afhankelijk van de cursusdoelen, beschikbare (ook digitale) inhoud en het professionele inzicht van de docent, wordt er bepaald hoe het vak wordt opgezet. Studenten leren echter voortdurend om in wisselende situaties die transparant lijken distantie te zoeken en reflectie te plegen.

Professionele docenten

Dat het academisch wetenschappelijk personeel de vaardigheden en professionaliteit heeft om zo'n leerproces in de student te faciliteren, te coachen en te sturen, is niet vanzelfsprekend. De universiteit zal daarom blijvend inzetten op het (nog) verder professionaliseren en ondersteunen van de docerende staf om dit doel te realiseren. De academische docententeams moeten in staat zijn om de student ‘slow thinking’ aan te leren, het belang van ‘real-life cases’ aan te geven, intercultureel besef te kweken, creativiteit te belonen, zelfkritiek te stimuleren, nieuwsgierigheid te cultiveren, effectief communiceren te oefenen, en vooral het ethische aspect nooit uit het oog te verliezen. De professionele kennis van het docerend wetenschappelijk personeel moet continu up-to-date worden gehouden. Dit vergt ook van docenten een *habitus* van een levenlang leren.

Verantwoordelijke studenten

De culturele *mensvorming* in de zin van een intellectuele, morele en sociale ontwikkeling, staat centraal binnen onze academische gemeenschap. Studenten zijn daarin geen lijdend voorwerp; zij dragen verantwoordelijkheid voor hun eigen studieproces, het beoordelen van onderwijsonderdelen en voor het aanspreken van medestudenten. Zij geven zelf mede richting aan hun vorming. De student moet aangesproken en beoordeeld worden op inzet en betrokkenheid, zowel door de docent als door medestudenten. Geïnspireerd door Cobbenhagens idee van verantwoordelijkheid, zien we studenten niet als consumenten, maar

als leden van de academische gemeenschap die (dus) hun verantwoordelijkheid nemen. Zij dragen bij aan hun studiegroep, hun opleiding en hun universiteit. De eerder genoemde *student centrality* kan niet bestaan zonder de intensieve samenwerking tussen studenten- en studieverenigingen en het bestuur van onze universiteit.

Alumni

Studenten moeten zich zo spoedig mogelijk na de start van hun opleiding bewust worden van het belang zich voor te bereiden op hun academische beroepsloopbaan en na te denken over hun carrière. Studenten realiseren zich dat ze ook zelf verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen ontwikkeling en toekomstige werk(zaamheden) en maken daarbij gebruik van de faciliteiten die de opleidingen en campus beschikbaar stellen. Het advies dat Tilburgse alumni aan de studenten geven, de deuren die zij openen, de perspectieven die zij bieden als belangrijke participanten in de vormgeving van een 'world in perpetual transition', kunnen daarbij nauwelijks qua belang overschat worden voor ons onderwijs.

Menselijke maat

Ondanks de groei die de Tilburgse universiteit heeft doorgemaakt, blijft Tilburg University een kleinschalige universiteit met een mooie, groene, intieme campus. Ook in de toekomst geven we studenten onderwijs op een schaal die de student aanspreekt en hem of haar niet als nummer behandelt. Daartoe worden moderne middelen gebruikt: informatie- en communicatietechnologie, mentorsystemen en onderwijsgebouwen ontworpen met het oog op de schaal. Het is niet erg wanneer grote groepen studenten plenair worden bediend, zolang dat gepaard gaat met volop ruimte (letterlijk en figuurlijk) voor kleine werkgroepen en persoonlijke aandacht voor en coaching van de student. Docent en staf houden de student in het oog en voor de studenten is de docent goed bereikbaar. We gebruiken 'scalable teaching concepts', tutor- en mentor-groepen, en zorgen ervoor dat de student en de docent de gelegenheid hebben een persoonlijke relatie op te bouwen die essentieel is in de overdracht van kennis, het oefenen van kundes, en het vormen van een karakter.

6. Onze keuze: Kennis – Kunde – Karakter

Nieuwe kennis op het gebied van het menselijk denken en handelen laat zien hoe ons onderwijs rekenschap moet geven van de valkuilen van onbewuste *biases* die onze wetenschap en onze maatschappelijke beslissingen negatief kunnen beïnvloeden. Tilburg University laat haar studenten zien en merken hoe juist een collectieve wetenschapsbeoefening tot een meer secure basis leidt, op grond waarvan zij als moreel gevormde denkers het initiatief durven te nemen. Dat initiatief draagt bij aan de zo noodzakelijke sociale innovatie in een voortdurend veranderende wereld, opdat die wereld langzaam maar zeker een beter perspectief zal kunnen bieden aan relatief steeds meer mensen. Het Tilburgse academische onderwijs kenmerkt zich dan ook door een bijzondere combinatie van *kennisoverdracht*, *training van kundes*, en *het vormen van karakter*. Wij leiden studenten op tot initiatiefrijke denkers – tot denkers met karakter.